

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дпн **Клавдия Василева Сапунджиева**, СУ "Св. Кл. Охридски"
на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен "доктор"

в област на висше образование: 1. Педагогически науки

професионално направление: 1. 3. Педагогика на обучението по ...

докторска програма: Методика на обучението по словесно-изпълнителско изкуство и театрално изкуство

Автор: Мая Бориславова Младенова

Тема: "Оптимизиране на словесната действеност чрез развиване на интонационна изразителност у студенти - бъдещи актьори"

Научен ръководител: доц. д-р Гургана Дянкова, ЮЗУ

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Мая Младенова е докторант на самостоятелна форма на обучение към катедра "Предучилищна и начална училищна педагогика" в ЮЗУ "Н. Рилски". По процедурата няма нарушения, а представеният комплект от документи е съобразен с Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ. Изборът на темата съответства на научните и професионалните интереси, както и на преподавателския опит на Мая Младенова.

2. Актуалност на тематиката

Дисертацията изследва проблематика, която е значима както в педагогическо, така и социокултурно отношение, като сфера на говорната култура и подготовката на актьорите, а също и като ресурс за влияние и въздействие върху зрителя. Интонационната изразителност е не само необходим елемент на словесната дейност и действеност, но и инструмент за работата на актьора, специфично изпълнителско умение, което разгръща моженето в актьорската игра. В този смисъл систематизирането на методическа система за по-цялостна, последователна и

ефективна подготовка за овладяване на словесната действеност у бъдещите актьори е актуална изследователска задача.

3. Познаване на проблема

Дисертацията е резултат на задълбочено проучване на изследвания проблем и анализ на различните му теоретични и практически измерения. Анализирани са основни теоретични източници по темата, като авторът показва добра изследователска култура и умения за анализ. В резултат е налице едно изследване, което предлага технологичен модел за оптимизиране на овладяването на словесната действеност на студентите по актьорско майсторство чрез усъвършенстване на тяхната интонационна изразителност.

4. Методика на изследването

Методиката е адекватна и дава възможност за многостранно изследване на проблема. Основните подходи и методи обхващат отделните страни и характеристики по темата и дават възможност за пълноценни изследователски данни и обобщения. Положителен е фактът на извеждане на показатели и критерии, които ориентират и структурират изследването, а също и на ясното очертаване на етапите, през които преминава формирането на интонационните умения, като са съчетани групова и индивидуална работа, традиционни и електронни средства за обучение. Научно-изследователската концепция е ясно очертана, с добре изведени и формулирани обект, предмет, цел и задачи на изследването.

5. Структура и характеристика на дисертационния труд

Трудът е структуриран прецизно, съобразно изследователската логика и включва 214 страници - основен текст, литература и приложения. Дисертацията е резултат от на сериозно изследователско отношение и усилия. Мая Младенова се представя като отговорен и пристрастен изследовател, който има нелеката задача да вплете по същество творческата работа за овладяване на словесната действеност в дидактико-методически рамки и да я схематизира, структурира и обобщи в технологичен модел.

Какво е постигнато? Преди всичко е извършено е теоретично проучване, което очертава традиционните подходи на обучение по сценично слово, основните понятийно-съдържателни характеристики на словесната действеност като ключова компетенция за актьора и основа на сценичното общуване. Концептуализирано е разбирането за интонацията и интонационната изразителност като компонент на словесната действеност и елемент на актьорската психотехника. На тази основа е изведен теоретичен модел на интонационната изразителност, който включва дефиниция, структурни компоненти, взаимовръзки и взаимовлияния между тях. Моделът е конструиран на основата на две концептуални опори - операционално и процесуално ниво, които включват съответните умения: технически и художествено-действени; интеоризирани (свързани с възприемането на интонацията) и екстеоризирани (възпроизвеждане на интонацията) Това е *реален принос*, който предполага и емпирична проверка чрез експерименталната работа.

Емпиричното изследване е проведено в периода 2010-2014 година с два поредни випуска - 18 човека, като основният метод е педагогическият експеримент, допълнен от различни други методи, техники и процедури за събиране и обработка на информацията. Предлаганата методическа система включва няколко етапа за работа по овладяването на интонационната изразителност: предварителен; етап на възприемане на интонацията; етап на контролиране на интонацията; етап на интонационно нюансиране; етап на разширяване на диапазона на интонацията; етап на звуково култивиране на интонацията; етап на комплексно доразвиване на интонацията. Разработена е и диагностично-оценъчна матрица за измерване на интонационната изразителност, която има и по-широка приложимост. Системата съчетава традиционни упражнения по техника на говора и нови, съвременни упражнения и техники, включени в авторски комплекс, структуриран специално за целта, в т. ч. и използване на електронните технологии. Това също е *реален принос*, който дава възможност за развитие на системата в бъдеще и прилагането ѝ от други преподаватели и изследователи. Изводите са правомерни и конкретно насочени и въпреки че на места са доста декларативни могат да служат за основа на по-нататъшни разработки.

6. Преценка на приносите и авторството на докторанта

Изведените в труда научни и научно-приложни приноси са резултат от реална самооценка и са приемливи. Като обобщение могат да се изведат следните основни постижения:

- Концептуализиран е и е разработен теоретичен модел за оптимизиране на словесната действеност чрез развиване на интонационна изразителност у студентите – бъдещи актьори.

- Разработена е и е апробирана методическа система за формиране на интонационна изразителност, която се опира на разнообразни технологични средства (етюди, импровизации, интерпретации, работа с партньор, ансамблова работа), съобразени с обучението на студентите - бъдещи актьори.

Трудът е лично дело на докторанта и приносите съответстват на изследователската работа.

7. Автореферат и публикации

Авторефератът съответства на дисертационния текст и представя труда по коректен и обобщен начин, но би могъл да е по-пространен, особено в частта на резултатите и изводите, които в труда са много по-разгърнати. Публикациите са достатъчни и са представителни като жанр и публично огласяване на идеи и резултати.

8. Бележки и препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

В теоретичната част е възможна по-богата теоретична картина, обосновка и анализ на съвременни педагогически и дидактически теории, автори и т. н. Като цяло е възможна и една по- последователно центрирана изследователска линия и начин на изложение на текста.

Въпроси: Възможен ли е не системен, а постмодерен, фрагментирано-колажен подход за подготовка по словесна действеност и по-конкретно по интонационна изразителност?

Има ли място в системата подготовката за говор пред/с микрофон?

Защо монологът (с неговите богати изразни възможности - да си припомним психодраматичната интерпретация, моноспектаклите и т. н.) се предлага (само) в етапа на интонационното нюансиране?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Въз основа на проявените качества и умения за самостоятелно научно изследване, на доказаните научни приноси и оригинални постижения, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури **да присъди образователната и научна степен 'доктор'** на Мая Бориславова Младенова в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., докторска програма: Методика на обучението по словесно изпълнителско и театрално изкуство.

02.11. 2015 г.

проф. д-н Клавдия Сапунджиева